

SJEFEN: Øyvind Staveland i Vamp.

Vampyren

Vamp-sjef Øyvind Staveland (48) om tap, krangling og frykten for at fingrene skal visne.

Kjerligheten: - Jeg falt pladask! Staveland og hans nye samboer Ragnhild.

Det er grå oktober, havet knuser mot land. Og regnet, regnet faller kaldt over Karmøy, det strømmer ned over flyene som letter fra flyplassen, over forblåste lyngheier og den sugende asfalten på riksvei 47, og det plasker på panseret til den gullfargede Roveren på vei mot Haugesund. Bak rattet sitter Øyvind Staveland, felespilleren, komponisten og sjefen i Vamp. Han har olabukse med hull på det høyre kneet. Korte, grå skjeggstubber kjemper seg fram i det lett rødsprenget ansiktet. De lyse krøllene virvler ned i panna.

— Det er veldig flott.

Vindusviskerne stryker som folinbuer over frontruta, og Staveland titter ut gjennom dogget.

— Store, fine sletter. Grønt og åpent. Men også høye fjell og havet som slår inne fra alle kanter. Det er ganske barskt. Det kan være mørkt og dystert her. Når fjellene krever sin plass og sjøen får brole.

Mens Staveland kjører forbi steingjerder

og sauer tyngt av regnvåt ull og over Karmsundbrua, kan vi kort oppsummere historien. En gang gikk en lyslugtet mann i svart feierfrakk på Haugesunds tak. Han gikk der og plystrer, tenkte på et dikt. Staveland hadde alltid med seg en diktafon i lomma. Han kunne stå på taket og nynne inn en ny melodi. Høsten 1990, i feiervesenets lokaler, samlet Staveland fem lokale musikere. De ble Vamp. På haugesunds sang de om horisonter, hav, lengsel, kjærlighet. Nå, atten år seinere, kommer deres ellevte album som ...

— ... vi har kalt «St. Mandag» fordi mandag byr på nye muligheter, ny uke, ny start. Det er en slags hyllest til hverdagen. Hverdagen er jo mye viktigere enn festen. Jeg er veldig glad i fest også, men da vet du hva du skal. Hverdagene rusler og går, og da kan alt eller ingenting skje.

Til det nye albumet har sønnen hans Odin skrevet fem av sangene.

— De færreste sønner ønsker sin egen far som fotballtrener. Hvordan er det for sønnen din å ha far som sjef i bandet?

— Det er mer spesielt enn fotball. I et band er du sammen veldig mange døgn i løpet av et år. Tett innpå hverandre. Den største utfordringen er å legge vekk farsrollen. *Nå må du stå opp, nå må du spise sunt, ikke gjør det.* Det er ikke så lett.

— **Skal vi kjøre opp på et fjell**, så du får sett Haugesund skikkelig? Derfra kan du se Utsira, Bomlo, ja, nesten helt til Stavanger. Det er flott der oppe.

Veien oppover svinger seg gjennom skogkledde åser. Staveland peker og snakker om lysløyper og turterreng. Han sier han løper eller sykler nesten hver dag. Også på turné.

— Jeg er litt plaget av revmatisme, så jeg er tvunget til å holde meg i form. Ellers får jeg fort betennelser.

— Gjør det vondt å spille?

— Ja, innimellom. Jeg må ha med meg mange isposer når vi skal spille. Av og til blir det så ille at jeg trenger en injeksjon kortison, men vi har aldri avlyst en konsert på grunn av det.

— Er du redd for at fingrene en dag slutter å virke?

— Ja. Men det ville ikke ha betydd slutten på musikken. Jeg kan jo lage musikk uten armer og bein.

Vi har kommet til toppen. Det er helt grått. Staveland setter bilen i revers.

— Vi ser jo fæen ingenting.

De hadde spilt og spilt, klatret og klatret. Og i 2006 var Vamp der. På toppen. De solgte 2507000 eksemplarer av albumene «Siste stikk» og «I full symfoni». 150 utsolgte konsserter, utsolgt turné med Kringkastingsorkesteret, utsolgt Oslo Spektrum. Men akkurat der, på toppen, skjedde det noe. Vidar Johnsen, som hadde vært vokalist i sju år, sendte en slags oppsigelse på e-post og Staveland sa til ei avis at det var «uaktuelt å fortsette samarbeidet med Vidar Johnsen». Det blåste hardt på Vestlandet.

— Vi kunne ikke ha fortsatt slik som det var. Da hadde vi tatt livet av Vamp. Det er jeg helt overbevist om.

— Hvorfor det?

— Det er bare noe man kjenner etter hvert. Hvis ikke samarbeidet sitter, og fokuset blir flyttet bort fra det man egentlig holder på med, så går det gal vei.

— Hvor lå fokuset?

— Det er vi nok uenige om. Men det føltes ikke som vi hadde en god arbeidsituasjon på slutten. Viljen og kjærligheten til å gå på igjen, begynne med nye titler, skrive nye melodier, at alle vet hvor vi vil, at alle vil dra i samme retning, er nødvendig for oss. Vi hadde lyst til å starte igjen. Og det måtte vi gjøre noe med. Ingen var fornøyd. Men vi klarte likevel å være begeistret på scenen.

— For dere var ikke begeistret bak scenen?

— Nei?... men vi hadde ingen store pågående konflikter. Men det er mange måter å være uenige på.

— Hvordan vil du karakterisere lederstilen din?

— Ganske bestemt, krevende og vanskelig for noen. Men jeg er ikke redd for å ta diskusjoner eller si unnskyld hvis jeg går for langt. Jeg tror ikke de føler seg dirigert.

— Har du snakket med Vidar Johnsen etterpå?

— Ja, det har jeg. Vi har et ordentlig og greit forhold. Jeg tror det var veldig bra for begge parter at det skjedde der og da, selv om det ble litt mye rabalder.

— Nå har dere byttet vokalist to ganger. Hvordan går dere fram, bruker dere Manpower?

— He-he! Vi har aldri planlagt dette. Jan Toft, vår første vokalist, sa fra på lokalradioen at han sluttet. Men det har ikke vært så vanskelig å finne vokalist. Paul Hansen har både god stemme og haugesunds-dialekten inne.

Paul Hansen (27) kommer fra haugesundsbandet

Cortina, og var tolv år da Vamp ga ut sitt første album.

— Dere gjør med vokalister som eldre menn gjør med damer. Dere finner dem yngre og yngre?

— Jaaa. Vi har vært borti både eldre og yngre menn, vi, med stort hell. Nå trengte vi noe nytt fra en som var ung og sulten.

Vi kjører forbi hus med grå skifertak, svarte tak, røde. Opp av alle husene stikker pipene.

— Alle disse husene har jeg feid. Jeg var feier, vet du. Jeg vet nesten hvor klokka henger på veggen i hvert hus i Haugesund. Ha-ha!

Femten til tju e piper feide han hver dag. Han ramlet ned flere ganger, men aldri så hardt at han ble skadet.

— Men jeg fikk noen hundebitt av bikkjer som gikk løs i hagene.

Staveland likte å stå der på taket, se utover byen, gatene, hustakene. Før han gikk videre.

— Jeg likte å gå fra hus til hus. Møte menneskene som bodde i husa, hvis de var hjemme. Så følte jeg at jeg hadde gjort en bra jobb, ikke bare fordi jeg hadde feid så mange piper, men også fordi jeg hadde satt meg ned og pratet med noen som gjerne ville prate. Det sitter mange ensomme folk i husa, og det var nesten like viktig å snakke med dem som å feie pipa deres. Vi visste jo at de ikke fyrte noe særlig uansett.

Feinga ga ham betennelser i armen. I 1996 ble han operert, og han måtte velge om han ville være feier eller musiker. Armen tålte ikke begge deler.

— Jeg savner å være feier.

Han kikker ut bilvinduet. Takene er blanke av regn.

— Det hadde vært godt der oppe i dag.

Vi har kommet fram.

Staveland parkerer i oppkjørselen, glemmer å trekke i håndbrekket og bilen ruller bakover.

Den beige sveitervillaen fra 1911, med den hvite pipa som han feier selv en gang i året, ligger gjemt bak en grønn hekk i den eldste delen av Haugesund. Huset er omringet av epletrær, plommetrær, rogn og ripsbusker, og på baksiden bøyer en trebru seg elegant over en karpedam. Staveland går inn i annekset — uthuset som han kaller det — bytter til tresko og setter seg ned i skinns Sofaen. Han har selskap av en mandolin, to trekkspill, ei stor potte full av fløyter, fire gitarer, ei fele, ukulele og et gammelt orgel i tre som har stått på et fyr ute i havet. Han bygget uthuset med egne hender i 1993, med torvtak og det hele, som kontor og studio. Her har mange av Vamps sanger både blitt skrevet og spilt inn, og på ei trehylla over kontorpulten står resultatet: Fire brune harper. Fire Spellemannpriser. Over brystpanelet er alle veggene tapetert med avisutklipp om Vamp, «Et flott taket. Overskriften er store, svarte og hyggelige: «Imponerende debut». «Havsalt Vamp». «Et folkeeventyr fra vest». «Vamp feber». «Viltre, vakre Vamp». «Vamp selger vannvittig». «Magisk Vamp».

— Og der henger den aller første plakaten vår!

Det er herrra Staveland driver Vamp, som den bedriftslederen han på sett og vis er. Han styrer booking, management og er deleier i plateselskapet.

Over pulten henger en stor, grønn kalender. På alle dagene fram til 14. desember er det skrevet et nytt stedsnavn med kulepenn. Stavanger, Bergen, Elverum, Forbent og Skien. Vamp skal spille femti konsert på halvannen måned. I et år har Staveland forberedt turneen. Han har booket konsertstedene, han har bestilt hotell, sendt ut plakater og konserter, bestilt flybilletter, ferjebilletter og togbilletter. Tidspunkter for lydsjekker, når de skal signere plakater, når de skal intervjues av lokalaviser, når de har fritid, når de skal avvikle de to faste treningssøktene i ukla, ja, alt dette, har Staveland planlagt og skrevet opp i ei reisehåndbok.

— Har du planlagt når dere skal spise middag?

— Ja. Vi har bestemt oss for å spise middag sammen hver dag. Minimum tre timer før konserten.

— Får de andre selv bestemme hva de skal ha på seg på scenen?

— He-he! Ja, det gjør de.

Og at Øyvind Staveland i det hele tatt klarer å holde styr på alt dette, burde det ha vært forsket på. For dette er en mann som kan leite etter mobiltelefonen mens han prater i den og jevnlil finner lommeboka i kjoleskapet. Det kunne ha vært fortalt mange historier om biler, men dette er historien som toppen det alle: Staveland hadde kjørt til banken i Haugesund om morgenen. Han parkerte, lot bilen stå på tomgang og gikk inn. Klokka fire, nesten en hel arbeidsdag seinere, ringte telefonen hjemme hos Staveland. Det var fra banken. De lurte på om det var hans bil som sto og gikk på fortauet på utsida. Det var det. Staveland hadde gått rett ut av banken og spassert hjem.

— Det er egentlig ganske kjipt. Det suger direkte og tar veldig mye tid å leite etter alle disse tingene. Men alt det andre, som har med bandet å gjøre, det er ikke noe problem. Det er jo viktige ting.

Vi kommer alle til å bli blåst ut som lys på ei bursdagskake. Vi bare håper det tar lang tid. Vi bare håper at det ikke skjer med noen som står tett inntill oss. Det var det som skjedde med Staveland. Det vi alle frykter skal skje. I 22 år hadde han vært sammen med Åse. I mange av åra hadde de vært gift. I fem år hadde hun kreft.

Staveland trekker pusten og slipper den ut gjennom nesa.

— Det er utrolig vanskelig for alle å oppleve et samlivsbrudd. Det gjorde vi. Vi var separert i halvannet år. Vi bare håpet at det ikke skjedde alvorlig syk gjennom mange år. Og til slutt mistet Odin og Joar sin mor. Alt dette kom oppi hverandre. Det var noen ganske vonde år.

Samme året som Åse gikk bort, i 2005, kom albumet «Siste stikk». Det ble dedikert til henne. Staveland pirker på noe inne i håndflata.

— Mye ligger bare i en tåkedis. Alt var vanskelig, det var vanskelig uansett hvor jeg var. Om jeg var hjemme eller spilte konsert. Det finnes ikke mange steder som er gode å være når man opplever slett.

Han ville helst være sammen med tenåringsguttene. Se om de hadde bruk for ham. Han tok yngstesønnene ut av skolen og med på turné som rigger og sjauer.

— Jeg ble nok, og er fortsatt, ganske observant på barna mine. De har opplevd noe ikke alle unger opplever i den alderen, heldigvis.

— Når du tenker på din tidligere kone nå, hvilke tanker dukker opp?

— At hun er det godt hvis hun stor hvordan guttene hennes har seg. Hvordan de oppfører seg. Hvor flotte de er. Hun kan være både stolt og trygg på guttene sine. Det har jeg tenkt på flere ganger.

Staveland har klart seg han også.

— Det er ingen annen måte å takle slike ting på enn å jobbe seg gjennom det. Ingen andre oppskrifter. Man må være rettferdig og tøff mot seg selv, komme seg opp og stå så godt man kan. Jeg tror stort sett jeg har gjort ganske lik hele tida selv om jeg fikk meg en trokk. Man kjemper jo en kamp hele livet, for å være sakte beste.

Hver morgen går Staveland de tju skrittene fra døra, over steinhellene, over grusen og opp fire trappestrekk til uthuset. Han har løpt i skogen og tatt badstu, men klokka ti er han klar på kontoret. Han over litt på trekkspillet. Skifter strenger på fiolinen. Sitter ved orgleet. Prøver å lage en ny melodi.

— I lange perioder kan det være fullstendig tørke. Da går jeg inn her og begynner å leite. Det er steinarbeid. Tungt og kjedelig. Men plutselig er det noe som åpner seg, og så har jeg et eller annet å jobbe videre på. Når jeg har ønsket noe, ikke fått det til, kjempet for det, og så kommer det! Det er det største øyeblikket.

Andre ganger kommer en melodi i bilen eller på flyet. Han sitter der og nynner og skriver ned noen noter, og melodien blir ferdig på tju minutter.

— Det gir selvtillit. «Jeg har ikke mistet det ennå. Her er det håp!»

Noen melodier har svalbard å vare lenger enn andre.

Kanskje var det på Svalbard de første tonene dukket opp? Det var i hvert fall midt på 1980-tallet. Var det egentlig på Kvalbard? Det har jo blitt så mange melodier. Men akkurat disse tonene skulle bli en sang som fikk folk til å gråte. Det skulle bli Rogalands nasjonalsang, en sang som fikk publikum til å skjelle ut Vamp den eneste gangen de ikke har spilt den på en konsert. Du verden.

Hvilket fantastisk øyeblikk det må ha vært da de første tonene dirret i Stavelands indre.

— Nei, det var ikke sånn for meg. Jeg følte ikke at jeg bar på noe spesielt.

Han bar på den i mange år. Han spilte melodien alene på blekkfløyta si. Han spilte den på fest, i bryllup, i bursdager, i begravelser. Sangen uten navn, uten ord.

— *Eg e ganske sjenerne*. Siden jeg spilte den melodien ofte for andre, må jeg ha vært ganske trygg på den. Men jeg trodde jo ikke den skulle bli spilt så mye som den ble.

Først på nittitallet fikk melodien en tekst. Den fikk et navn. «Tir n?a Noir».

— Når vi spiller den, selv når jeg lukker øynene, merker jeg måten folk tar imot den sangen på. Jeg merker stillheten. Det er fascinerende og bevegendt. Det er en svær opplevelse å se sin egen sang bli mottatt på den måten.

Det knirker i døra. Inn kommer Ragnhild med felene som har vært til reparasjon i byen. Felespilleren og syklekkeren fra Svølandet traff hverandre etter en konsert. Et uke seinere snakket de sammen igjen. Og for ikke å si hva dette ut, kan vi vel kort bare nevne at det ikke er på grunn av været at Staveland snekret på et nyinnkjøpt hus i Grimstad.

— Det var kjempetorst! Jeg hadde i utgangspunktet nok med meg sjøl. Jeg hadde ingen planer om ei ny dame. Men jeg falt pladask og har det veldig godt. Man skal aldri gi opp.

— Har hun gitt deg mange nye melodier?

— Hun har i hvert fall gitt meg lyst til å skrive musikk.

Det er mulig naboene stusser litt. I hvert fall om vinteren, når det snør og blåser og er bitende kaldt. Men nesten hver kveld, gjerne klokka ett på natna, tar Staveland seg og setter plukke, tjukk jakke og pledd og setter seg ut på terrassen. Der tenner han masse stearinlys og så sitter han der. Kanskje skriver han, kanskje nynner han, kanskje leser han et dikt. I timevis kan han sitte der.

— Det er et bra sted å tenke.

— Du er en mann som liker å se på stjernene?

— Ja. I det hele tatt så liker jeg å se ut i lufta. *Nistirra på ei bølga på sjøen*. Et tre som svaier. Jeg blir rolig av det, og jeg trenger litt hjelp til å bli rolig og til.

Staveland mener han har lært seg lettere å bli begeistret.

— Og det er bra, for det verste som finnes, er å leve i et gråvær, ei tåke, *kor alt e greit*. Hvis du ikke lar toppen og bunnene gå i kroppen på deg, visker du ut alt.

Han tørker bort ringen av vann etter glasset med

hånda.

— Da blir alt greit. Men alt blir også grått.

jpg@dagbladet.no

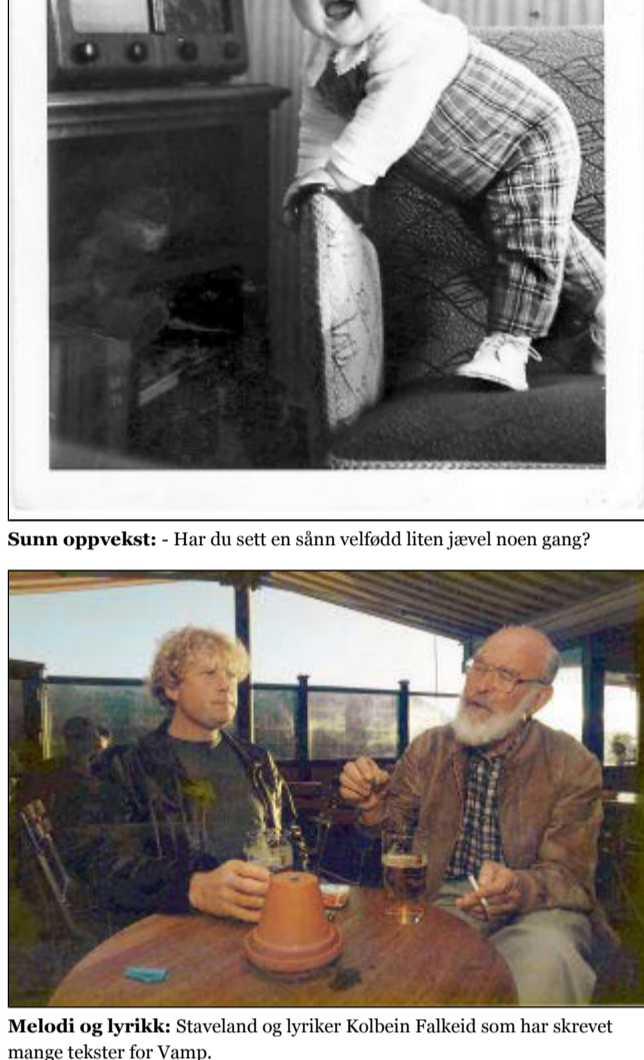
Hard på fele: - Det er jo alltid en melodi å lage. Selv om ingen venter på han, sier Staveland. Han lærte tidlig å spille hardt.

Konfirmanten: Felespilleren i en uforglemmelig dress på sin store dag.

Suksess: Vamp ble kåret til Årets Spellemann i 2007.

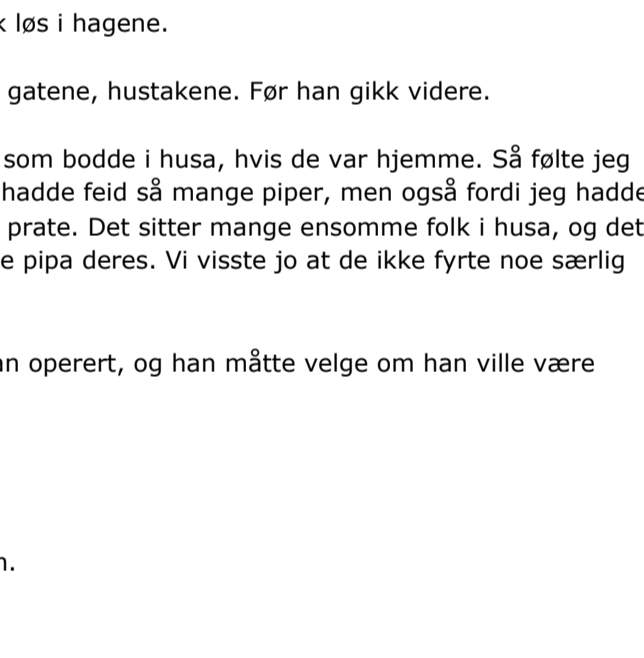
Sunn oppvekt: - Har du sett en sånn velfødd liten jævel noen gang?

Melodi og lyrikk: Staveland og lyriker Kolbein Fålkedde som har skrevet mange tekster for Vamp.

Far og sønn: Staveland og sønnen Joar underholder i konfirmasjonen til eldstesønnen Odin. Odin er nå med i Vamp.

Vamp i vannkanten: Tre eldre herrer og tre nye, unge utgjør dagens Vamp.